

cum prioris amoris damno, matrimonia illi fraude geminantur: & rursum pro non optato connubio: septenni servitio subjugatur: cum fraudem patitur de mercede: cum post viginti annorum mercenariam servitutem, occulta magis fuga, quam libera proficiscendi expeditione discedit: cum Laban persecutionem timet: cum fratris sui formidat occursum: cum delusam filiam suam Dinam perhorrescit: cum dilectissimæ uxoris Rachel funus deslet: cum dilectissimum filium Joseph acerbo funere consumptum à bestiis dolet, sine solatio sepultura: cum Benjamin, quem etiam consumptum odiose putabat, contulerat charitatem: & quem se non amplius esse visurum metuebat. Desessus jam tam annis quam laboribus senex, & pater iustissimus ingemiscit. Sanctissimus etiam Joseph de tentationum generibus conficitur & quatitur, cui ac si tribulationum semina species videntur fuisse iustitiæ. Nam quoties aliquid sancte vel pie gessit, toties intolerabilem tentationum discrimina subire compulsus est, iustitiæ consentiens, & spe confortante perdurans, ut laborandum nobis sit: quid in eo laudando primum debeamus assumere iustitiæ: sanctitatisque perseverantiam, an patientiæ æquanimitatisque virtutem. Nam cum fraterna dilectione somnium, ut frater fratribus indicaret, invidiam eorum odiumque contraxit: quasi aut ipse si somniasse finxisset, aut visionem illam ad subjugandum ac terrendorum indicium nunciasset. Inde cum ad ipsos cognoscendæ salutis eorum causa fuisset à patre directus, inunctum sibi iter festinus aggressus est: quo celerius eorum posset odia saturare.

CENSURA EPISTOLÆ SEQUENTIS.

Hæc longius etiam abest ab Hieronymiana dictione, quam superiores, non abhorrens à stylo Tertulliani, quantum ex illius fragmentis licet odorari: est enim affectuosa & auribusculis, etiam si gravibus sententiis. Ne hæc quidem ullius nomen præferat, aut meminit, quod nusquam solet facere Hieronymus.

AD AMICUM ÆGROTUM.

QUAMQUAM certissime noverim, experientiam tuam alieni consolaminis levaminibus atque remigiis non indigere: cum languores ærumnaeque languidi corporis, stuporemque membrorum rigentium, vigentis calentisque animi felicitate ipse confoveas, ac medica ratione cures atque componas: tamen inter adversa præsidium, inter morbos remedium, inter curas solatium, in fluctibus alienæ manus remigium semper quaritur & optatur. Pars est enim proculdubio maximarum medelarum fraterni consolaminis fructus: & fomes dictorum, dulcedine consolantium, levamen fessis animis introducit. Et si non corporis in membris, recessibus animi tamen & abditis: spirituali studio componit hominem, & inserit ut medicus sospitem, juvatque conamina exhaustarum virium, sub longarum sarcina pressurarum: maxime cum scriptum sit: Fratrem fratrem adjuvans exaltabitur. Ob hoc igitur quoniam dominicarum rerum religiosa necessitas ita me tenet occupatum, ut frequentatu corporalis accessus, ærumnas tuas illustrare non detur facultas: placuit sicut petisti, ut qualicumque solatio litterarum lenirem tam longa tentamenta virtutis, imo potius salutis commodum visitare: & animum Christiana virtute fundatum in robur maximum promoverem. Qui regnorum cælestium prædam censumque muneris sempiterni contendimus occupare, esse non possumus sine aliqua congressione victores. Nunquam enim delicata ac ignara certaminis virtus, victoriæ palmiferum culmen ascendit: aut præmium de subactis adversis accipit, qui victoria chariorum vilissimam iudicat sui corporis vitam. Nec mortis enim concutitur metu, qui de morte vita nascitur. Preciosum est illi & sanguinem fundere: felicitatis est cum infelicitate pugnare. Summæ sanitatis est acerba vulnera sustinere: iacturam quoque ferre membrorum, opinatur maximum lucrum. Et quod est ultimum dicam, præclarum est illi in ipso certamine palmiferam creditori animam revocare. Melius enim est sicut ratio determinat, si quod natura debetur, virtute solvatur. Ferenda sunt frater, ferenda sunt igitur cuncta per quæ te Dominus afflictione longissima voluit experiri, & in magna præmia destinare. INFIR. Quis animus, non jam submissis viribus ferat istos inevitabiles casus & perniciosæ calamitatis incurfus, atque morbos infestos: quantum video

44 jam cum ipso corpore morituros: HIERO. Cum periculis jam necesse est congregiatur & ceret, quem tempestas inter fluctus invenit. Et quamvis nemo libens periculum patitur aut ferat, tamen sub pondere periculi cogente necessitate duratur. INFIR. Sed alia mihi anxietas accedit, quæ moribus duplicatis, meos sensus involvat, & mordacibus curis, inexplicabiles curas imponat. Movet enim me, quod cum talibus tentamentis, & cum tam obstinati morbi certamine mihi soli contigerit dimicare: cum alios noverim & mitioribus plagis esse correctos, & compendioso luctamine exitisse victores. Cur mihi Dominus non cum cæteris certamen indixit? Cur me non sicut cæteros castigavit? HIERO. Primo enim non debes in tam arduo certamine constitutus de humilibus cogitare. Inferiora sunt enim præmia inferioribus pugnis. Ubi denique fortia fortibus imperantur, fortiores fortior muneris sequitur census: & ideo ignominiam iudicat, fortis cum inferiore componi. Magnus est enim qui vicerit magna: devotionis est maxima, maxima sustinere: ingentis virtutis est, ingentia superare. Namque meritis eminentioribus excellit cæteros apud regem, quem plurimum turbaverit cauma Bellorum, & reddiderint superata victorem. Adest denique præda, in ipso conflictu congruens qualitati certaminis, merito destinata victoris. Numero caltrensi pondera pro viribus reges imponunt: medici pro causis medelas impendunt. Qui curandus est, non dicit medico qua lege curetur. Nec miles eligit quo mittatur: nec servus quo verberare castigetur. Quod enim ex majoris pendet arbitrio, non est in potestate subjecti. Ergo qui superna regimur potestate, & inter mundi miseras multiformes corrigendi versamur: nec nostrum est de potestate Domini, aut plagas eligere, aut alia certamina quæ ferendo vincamus: sicut nec fervorem est eligere de Dominis genera flagellorum. Nunquam enim ex arbitrio pendens pendet licentia verberantis. Potestatis est emendare, conditionis est subjacere. Regis est onus imponere, & militis est sustinere. Quippe cum & ab ipso rege nihil geratur injustum, qui suis legionibus pro virium qualitate bellicos sudores imponens, fortes mittit ad fortia: inferioribus competentia jubet, ut nec inferior contra proprias vires certamine potentioris arceatur: nec potentior inferioris certamine degradatis meritis humilietur. Et dum hoc agit, ut nullus in alieno minoretur, aut certe succumbat, omnes cupit esse victores. Nec inimicus est medicus qui ferit, ut periculum tollat, & vulnere vulnus excludat. Nec adversatur paternus affectus, si liberos doceat amplexibus flagellorum. Paterna enim flagella exercitia sunt innoxie pietatis. Ergo quoniam castigatio corrigentis, amoris est causa, cum de pietate descendat: ama medicum percussorem, cuius plaga mater est medicina. Nihil enim impium pietas parit: ut virtutibus amplexis, fructum pietatis spiritaliter curatus includat. Ego, inquit Dominus, necabo, & vivere faciam: percutiam, & ego sanabo. INFIR. Sed aisti: Ergo ferit pietas? HIERO. Ferit utique, ne impietas iudicetur, si non corrigat delinquentem. Cum enim non desit in homine, quod curetur, ferit ut curet: ut sunt manus medici, quæ multa lædendo conferunt sanitatem, non sine murmure patientis. Hoc modo & nos sub cura ictus medentis, inter ipsas mæroris angustias, sic in Dominum murmuramus, ut in medicum vulnerati, qui curantur & dolent. Aggredere igitur frater, aggredere sustinentiæ remedium, quo valeas gravidam tentationibus sarcinam levigare, & pericula dum patris superare. Jacentia membra animus rigidus consoletur & curet. Regnum teneat virtus intra corpus anxietatibus captivatum: ut anima inclusa periculis vigeat ipsius libertate virtutis, quæ in conflictu tentationis, variè legalibus tubis jam dudum iusta est preparari: & in ipso vestibulo dominicæ servitutis, contra infestas calamitates armati. Fili, inquit, accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem: Ergo cum tentatio nostris utilitatibus prorogetur, non est mirandum si nobis ejus ardor accidat: sicut beatissimus Petrus in Epistola sua monet, ac dicit: Nolite mirari ardorem accidentem vobis, qui ad tentationem vestram sit, ne excidatis inter varios sæculi fluctus. Frequentibus procellis Christiana vita quatitur atque tentatur, & pressuris innumeris lætatur & crescit. Quod Solomon beatissimus Propheta & satis illustris testatur & probat: Coniungere, inquit, Domino & sustine, ut plurimum novissima vita tua. Navigium vite nostræ agitationibus gaudet: sola tranquillitate turbatur. Stupet enim cursus, cessan-

46 tibis ventis: periclitatur, si periculis non probetur. Incertum est enim utrum ad Dominum pertineat, quem pressura mater gloriæ ventilando non purgat, premendo non nutrit, castigando non probat, cadendo non curat. Nam cum verbera nobis atque varia tentamenta amor divinus impendat, ac sicut medicus conferat remedium de contrariis, & torquendo succurrat: non se probat ad amorem pertinere Domini, qui plagis medicinalibus non mærit subjacere. Sed forsitan dicis: Si meus est amator Deus, cur me igitur amatoris mei flagella gravi laceratione mœstificat, & lædendo conturbant? Si me amplexibus flagellorum torquet qui amat, jam partes odii falsus amor exercet: jam malo oderit, ne torqueat, imo cave ne oderit: roga ut amare dignetur. Amor enim emendat, odium vero supplicium comminatur. Amor disciplinam consuevit impendere, odium vero dicente sententia reatum recitare. Quod odium nativitate humani generis ex Deo in hominem propagatur: Et ideo est hominis, quod odit aut irascitur Deus: odit dum offenditur, irascitur dum non rogatur offensus. In odium enim sui provocat Dominum, qui factis odibilibus se odibilem facit, & offensum rogare contemnit. Cæterum amat Deus hominem, ut artifex fabricam: sed odit mala opera, quibus fabrica urgetur in lapsum, & cogitur in labium. Et qui mala opera odit, molliorem operum non potest amare factorem: Sicut Solomon sanctissimus protulit: Odio sunt: inquit, Deo impius & impietas ejus. Ergo melius est in hoc mundo annis vergentibus perire, cuius senectutem premit ac sorbet occasus, ex amore Domini medicinalia sustinere verbera, quam ex odio expectare insanabilem plagam: & sub fulmine sententiæ ducere damnablem vitam. Melius est inter manus medici, transiterum ac modicum sustinere tormentum, quam renunciare medico, & incurere supplicium æternis tortoribus vexaturum. Aut si adhuc miraris amatoris nostri medicinam, per flagella constare. Illud quoque debes mirari, quod torquentur remedia quos medicus amat, qui nocendo quod nocet excludit. Utique qui nocentia querit excludere, non potest non nocere: & ideo nocendo curat, ut charior sit sanitas præparata mæroribus. Si enim medicina non læderet sanandum, meritum sanitatis ire semper deleteret involuntarium vulnus. Si non mordacibus adjumentis nocentium medelarum cura preciosa constaret: curandum causa non cogeret in mærorem. Et ideo remediis nocentibus cura perficitur: ut mæroris precio redempta sanitas, charior habeatur & grata. Ergo qui amandus est, quolibet examine non potest non emendari: qui corrigendus est, non potest non flagellari amatoris verbera: qui curandus est, medentis mordacitate non potest non noceri. Quid miraculo stupes: de periculis expectat auxilium, quem curat ignis & ferrum. Multa sunt enim quæ non nisi percussa sanantur. Multi sunt quos medici sine ferro curare non possunt. Qui sanitatem diversa per tormenta rogati concedunt, amarissima pocula exigente morbo, remedia causa non sitientibus sepe propinant, quæ non sine frontis rugositate ferbentur. Nam si vultum bibentis attendas, tristis & anxius bibit, ut letus & incolumis vivat. O rationalis & incommodis commoda satis perveritas medicina. Urgetur homo bibere quod non sitit: cui remedium est aliquando quod sitit: Nam quia interdum ciborum abstinentiam præcipiunt: indicta jejunitate corpus exonerant, ut de ipsa lassitudine refectum atque fortissimum reddant. Repentina vulnera quæ casus in castris advexit, foveat, ligant, sarciant, curant, mœstificando lætificant, fatigando confortant, lædendo medentur. Nam dum patulo vulneri continuata partium cute quibusdam sibilis inferunt sanitatem, vitam consolando pollicentur, quam curando componunt. Sed leviora sunt ista quæ diximus: apud quos est remedium non sine scalpello demere putredines enervatas: & amputare de homine vivo mortuas partes licet unum membrorum non sine sensu totius corporis amputetur, homo tamen suis damnis consentit ut vivat. Apud illos aliquoties tractatis cutibus & ipsa ossa raduntur, ne totus homo periens eradatur. Apud ipsos nonnunquam collectio verminans & æstuans tumor, medicinali ferro sulcatur. Apud ipsos ignis urit ut refrigeret, mordet & lacerat pulvis ut sanet. Quid plura? Sub medica pietate homo plurimum torquetur, ut plurimum vivat. Ecce necessarium periculum, in quo beneficium est fidele tormentum. Periclitatur pro certo quem medicus curat, sed perit & decipitur cui renunciat. Huic enim, licet sub tormento, vita promittitur: alii vivendi spes denegatur. Ergo

ubi necessitas exigit, periclitari melius est quam perire. Incommodis nocere cum fructu commodius puto, quam negatis incommodis interire: id est, satius est remedio sibi noceri, quam non posse curari. Hoc secundum cælestem medicum loquor, & ad curam magis refero spiritualem, non ad illam solam quæ arte moritura, mortalibus versatur in membris. Nobis est ergo melius à Domino redargui, castigari, & sub ejus plaga curari, quam ab ejus medicina incurabiles removeri. Arcet enim à suis vultibus Deus, quos videri incurabilis morbi iniquitate vexatos: & sicut pulverem aut paleam impetu turbinis per vitia dissipatos atque dispersos: sicut ipse in sua voce loquitur, dicens: Recedant à me iniqui, vias enim illorum scire nolo: quoniam lucerna eorum extincta est, & gemitum habebunt in vita sua. Erunt enim sicuti palæ, quæ à vento volant: & sicut pulvis, qui à tempestatibus tollitur. Eorum vias non vult scire, qui viam omnino nolunt tenere perducentem ad sublimia. Ad unum enim Dominum una via in Christo tenenda est, quæ angustantibus tentamentis in spatio longæ securitatis inducat. Huic soli via per palatium cæli. Cætera vero voluptatum anfractibus tortuosa, regionem flammiferam petunt. De quibus Solomon sic propria voce testatur & dicit: sunt viæ quæ videntur hominibus iustæ, & in fine illarum tristitia & dolor. Et per has vias illi præcipites gradiuntur, quibus cursus inimicæ vitæ, blandimentis fallacibus adulatur: quos fallit surdum tempus & decipit, recipit interitus & includit. Quos sicut in scopolis perituram navem tempestas impellit, sic infelix felicitas in interitum pronos & labiles ducit. Et sicuti aliquem securis incessibus gradientem, repentino casu, aut marmoris levitas, aut labina pavimenti subversa pedum tutela contorsit: ita quos infelicitur ducit secundarum rerum iter incertum, vitæque male jucunda, necesse est in irrevocabilem lapsum subitaneus casus impingat: sicuti Solomon sanctissimus testatur, & clamat: Sicuti, inquit, qui in pavimento cadit, sic casus malorum festinanter veniet. Hi sunt proculdubio, qui non merentur alicujus miserie ventilatis flagitationibus agitari, quibus æterna ægritudo nutritur, nec verberari cum sanctis Domino castigante, cum quo post flagella regnetur: quorum David hoc carmine flagitat mentionem: In cogitationibus hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo tenuit eos superbia eorum. Cernis igitur medicinali flagello immeritos despici, & meritis amicabiliter castigari. Parens enim omnium Deus, ut est medicus fidelis erga susceptos, & genitor circa liberos suos, quos amat: sic ferit, ut corrigat, non ut occidat. Ergo felix est qui vapulat, ubi amoris est plaga. Beatus quem superni verberis remedium curat, corrigit, emendat, atque componit: cum David beatus Propheta & satis illustris sic concionetur & clamet, dicens: Felix quem tu emendaveris Domine, & de lege tua docueris eum. Ergo quoniam ex divino permisso, diversæ mordacitatis languoribus subjacemus, ac longa calamitate curandam gerimus vitam, in examen nostræ virtutis, prædictas olim miseras æquanimitate perferamus. Infelices ac multiplices casus, anxietates & fletus quos incurrimus nati, mentis felicitate portemus. Nec mirandum est enim, quod malorum frequentium stragibus variis sic mortalium vita populetur in mundo, in quo nemo nascitur ridens, in quo nemo lumen vitæ nisi cum lachrymis auspicatur. Cum nos denique matrem pulvæ tentorium ostenderet mundo, fletus didicimus mundum: ut quasi malorum primitias in primis lachrymis gustaremus. Solomon Propheta hac pronuntiatione testatur: Ego, inquit, natus accepi communem ætatem, & in similiter factam decidi terram: primam vocem similem omnibus emisit plorans. In involumentis nutritus sum & curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus est ergo omnibus introitus ad vitam, & similis exitus. Necesse est enim ut qui venerit, transeat, ubi vitam egerit peregrinam: maxime cum ita Solomon protestetur: Unus, inquit, introitus ad vitam, & similis exitus. Quid ergo prosperitatis aut lætitiæ potest nobis occurrere, ubi primo dicitur flere, & inter ipsa cunabula nascentis infantie, & in ipso vitæ vestibulo, nihil aliud novi de mundo quam fletus occurrit: Limina mundi cum fletu calcavimus, flebitus equidem transituri. O angustum & satis anxium tempus vitæ mortalis, ubi cum initio nominatur & finis, initium nostrum cum fine suscipimus. Jam captus est moris, qui natus est. Testes sunt mortui, cum non negant se morituri. Ergo quoniam ituri venimus, peregrinantium more quod